

Természettudományos Önképző Kör

[A TÖK honlapja ide kattintva érhető el.](#)

Az alábbiak dr. Czinder Péter *A természettudományos oktatás legutóbbi huszonöt éve a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban című összefoglalójából származnak.*

Azt, hogy iskolánkban mikor kezdődött önképzőköri munka, nem tudom dátumhoz kötni. Az bizonyos, hogy a 19. században már bőven működött, olyannyira, hogy az irodalmi önképzőkör 1871-ben deklarálta *újjaalakult*. A Kör aktív és sokrétű tevékenységet folytatott: könyvtárat hozott létre, irodalmi pályázatokat szervezett, kiadványokat bocsájtott ki, évente közgyűléseket tartott. Tevékenységét a korabeli Értesítők segítenek nyomon követni.

1876-ban az Önképzőkört, amely valójában egyfajta diákkör volt, praktikus megfontolásokból Gyakorló Körre alakították, arculatának változatlanul hagyása mellett, elviekben ugyanis iskolánk akkoriban nem volt jogosult diákkört működtetni. A Gyakorló Kör, amelynek tanár segítője Pintér Kornél, későbbi igazgató volt, az iskolai ünnepek szervezésében is jeleskedett. Az 1880-as években vette fel Vachott Sándor, a jeles gyöngyösi reformkori költő nevét. A 1898-ban már Vachott Sándor Önképzőkörként működő – és egyben legálissá váló – társaság nyíltan a nemzeti gondolat szószólójává vált. Rendszeresen megemlékezett jeles eleinkről, sőt 1906-ban, II. Rákóczi Ferenc hamvainak hazahozatalakor is kitüntette magát, nagyszabású eseménysorozatot szervezve a fejedelem tiszteletére.

Időközben a gimnázium tanárai is széles körű ismertségre tettek szert kiemelkedő szaktudásuk jóvoltából. 1901-től iskolánkban rendszeressé váltak az általuk tartott úgynevezett szabadlíceumi előadások, amelyek társadalmi kérdéseket is feszegettek és olykor természettudományos témákat is érintettek.

A két háború között a Vachott Önképzőkör lényegében ugyanazoknak az iskolai ünnepeknek és nemzeti ünnepeknek a megszervezését vállalta, amelyek ma is intézményünk kiemelt eseményei. (Május utolsó napjaiban tartották a Hősök napját – nehéz nem észrevenni a párhuzamot a mi Trianon-émléknappunkkal, amelyet iskolánk jóval azelőtt alapított, hogy rendelettel írták volna elő.) Az Önképzőkör tevékenysége kibővült: természettudományi és mennyiségtani szakcsoportokkal gyarapodott.

A második világháború alatt az önképzőkör életében kényszerű szünet állt be, de már 1944-ben újraszerveződött és újból megkezdte tevékenységét, amit sajnos csak 1952-ig tudott folytatni – a diktatúra évei alatt eszmeisége, nemzeti szelleme, önállósága nem volt tolerálható.

1990-ben Berecz Andrásné akkori igazgató, illetve Hatvany Judit igazgatóhelyettes kísérlet tett a feltámasztására. Nem jártak sikerrel. Nekem úgy tűnik, hogy a Kádár-korszak kimúlása után pár hónappal az iskolaközösség nem volt érett egy önálló, autonóm civil szerveződés létrehozására. Működtek még a mozgalmi beidegződések, ráadásul túlságosan sokféle kezdeményezést próbáltak a Vachott-kör ernyője alá beszuszakolni, így ez az egyébként jó szándékú és előremutató próbálkozás elhalt.

Fordulatot Csörgő Tamás professzornak, iskolánk egykori diákjának (és Kiss Lajos tanítványának – lám, összefonódnak a szálak!) a színre lépése jelentett, aki egy természettudományos önképzőkör életre hívását szorgalmazta. Az ügynek előzetesen megnyerte Kissné Császár Erzsébet és Kiss Miklós kollégáimat, akik a természettudományos

képzés iránt szívvel-lélekkel elkötelezett tanárként és Kiss Lajos szellemi öröksége gondozóiként belefogtak a munkába. Csörgő Tamás mindenben segített. A továbbiakban Ombódi Andrásné Madai Judité a szó:

Az általuk életre hívott Berze Tudományos Önképző Kör [...] hatalmas munkát és szakmai elkötelezettséget tükröző, országosan is ritka, a fizikát, a természettudományt népszerűsítő tevékenység, amely messzemenően aktivizálja a csoportban tevékenykedő tanulókat.

A 2005/2006-os tanévben alakult meg a Berze Nagy János Gimnáziumban a Természettudományos Önképző Kör, melynek kezdeményezője, alapítója és szervezője Kissné Császár Erzsébet és Kiss Miklós. Mint munkaközösség-vezetők (Kissné Császár Erzsébet matematika, Kiss Miklós fizika) és mint szaktanárok képesek voltak megnyerni a természettudományok iránt különösen érdeklődő tehetséges diákokat, hogy alapítsanak meg egy tudományos műhelyt egy vidéki gimnáziumban. Az önképzőkör célja, hogy tananyagon kívüli tudományos ismereteket nyújtson, megismertesse a diákokat jeles tudósok kutatási eredményeivel, teret adjon a kutató diákoknak előadások tartására.

Képesek voltak személyes szakmai hitelükkel megnyerni a társ-munkaközösségek tanárait is, így 2005 óta heti-kétheti rendszerességgel péntek délutánonként kerülnek megrendezésre ezek a tudományos találkozók.

Az önképzőkör tudományos mentora Dr. Csörgő Tamás fizikus, az MTA doktora, iskolánk volt diákja. Az ő személyes jelenléte, tudományos életműve a tanulók számára követendő példát ad. Az önképzőköri ülések műfaji szempontból is korszerűek és változatosak: előadás, vita, prezentáció, kísérletek, eszközbemutatók, példamegoldási technikák, gondolkodási módszerek, és nem utolsósorban minden nyáron egy hetes nyári tábor.

Tökéletes összhangban van a tudomány, a szellem, az ötletesség, a kreativitás és a játékosság ezeken az összejöveteleken.

Ezek megszervezéséért, a diákkör munkájának irányításáért, azért, hogy szinte minden péntek délutánjukat a tanulók és az előadók között töltik, semmilyen díjazásban nem részesülnek.

Megjegyzendő, hogy rajztanárunk, Madaras László képzőművész jóvoltából a Művészeti Önképzőkör is megkezdte tevékenységét. Feltámadt a Vachott-kör.